

Η ανάπτυξη είναι η πιο πολυχρησιμοποιημένη λέξη κάθε πρότασης για την οικονομική πολιτική όπως και κάθε κριτικής στη σημερινή κατάσταση. Όλοι ζητούν ανάπτυξη. Όλοι ζητούν γρήγορους ρυθμούς πραγματοποίησής της. Η ανάπτυξη, όμως, δεν προκύπτει λίγο ως πολύ αυτόματα. Κατακτιέται. Προϋποθέτει χρόνο.

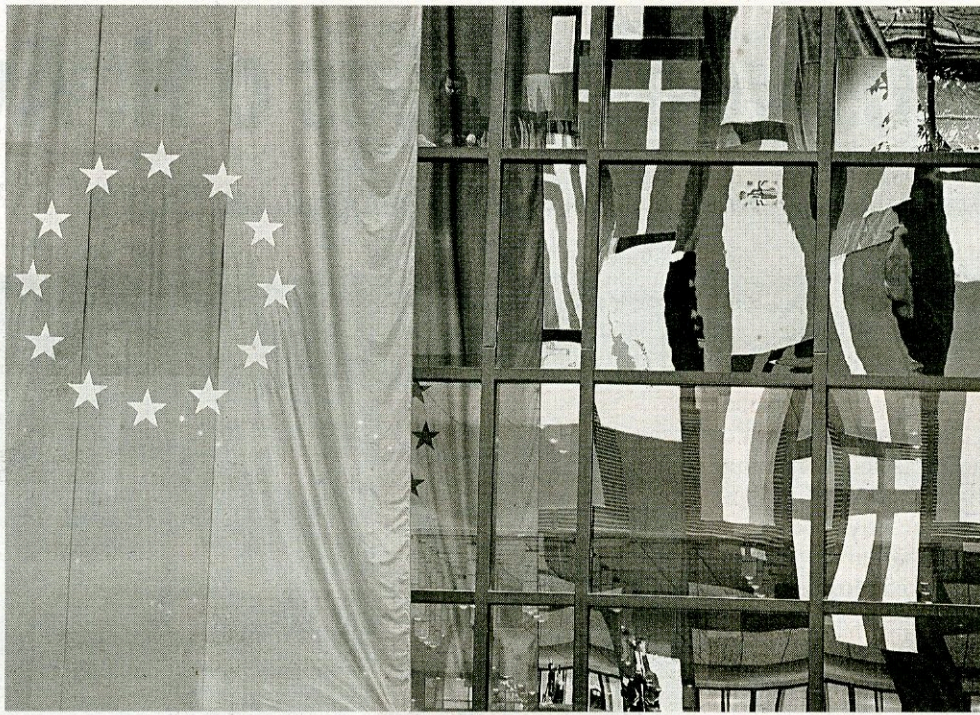
Πρώτη αυτονόητη προϋπόθεσή της είναι οι επενδύσεις. Χρειάζεται συστηματική και εκτεταμένη προσπάθεια των ιδιωτών και του κράτους. Την περίοδο 1996-2003 όταν ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ ήταν 3,86%, οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις έφταναν το 25% του ΑΕΠ τον χρόνο, δηλαδή ένα ποσό 55 δισ. Το 2012 μετά τέσσερα χρόνια ύφεσης, οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις ανταποκρίνονταν στο 14% του ΑΕΠ περίπου, δηλαδή σε 27 δισεκατομμύρια. Για να ανατρέψουμε την κατάσταση, χρειάζεται μια ουσιαστική μεταβολή. Ο ετήσιος ρυθμός

Του
**Κώστα
Σημίτη***

αύξησης του ΑΕΠ πρέπει να φτάσει το 2,5% του ΑΕΠ και ο ρυθμός επενδύσεων το 25% του σημερινού ΑΕΠ, δηλαδή να επενδύουμε 48 δισ. τον χρόνο.

Προς το παρόν δεν διαθέτουμε τα χρήματα αυτά. Το πρόβλημα θα μπορούσε ίσως να λυθεί χάρη στους κοινοτικούς πόρους, τη χρηματοδότηση της Ένωσης για επενδύσεις (ΕΣΠΑ), τον δανεισμό της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, ειδικές χρηματοδοτήσεις της Ένωσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό

Ανάπτυξη. Πώς;

αντιπαράθεση του Νότου με τον Βορρά, όπως τη συνιστούν οι επικριτές της οικονομικής πολιτικής, δεν πρόκειται να αλλάξει ριζικά την κατάσταση. Θα οδηγήσει το πολύ σε μικροδιευθετήσεις. Η λύση απαιτεί μια κοινή πολιτική της Ένωσης για να γεφυρωθεί το χάσμα Βορρά και Νότου και τη θεσμοθέτηση της ενιαίας οικονομικής διακυβέρνησης. Για να συμβάλουμε σ' αυτήν την προσπάθεια πρέπει να σταθεροποιήσουμε την οικονομία μας.

Τα χρήματα από μόνα τους δεν αρκούν για την ανάπτυξη. Το ΕΣΠΑ είναι μια απτή απόδειξη ότι οι αυτοματισμοί της αγοράς και το επιχειρηματικό δαιμόνιο των Ελλήνων δεν λύνουν το πρόβλημα. Τον Μάιο του 2011 υπήρχαν 4.768 «νεκρά έργα» του ΕΣΠΑ, δηλαδή έργα για τα οποία δεν υπήρχε δημοπράτηση, νομική δέσμευση, σύμβαση ή πληρωμές. Τα έργα τα οποία «έτρεχαν» ήταν μόλις 2.259, τα μισά δηλαδή των νεκρών έργων. Το πολυδιαφημισμένο από την ελληνική κυβέρνηση «Σχέδιο Μάρσαλ» της Ένωσης για την Ελλάδα, που αποφασίστηκε στο συμβούλιο κορυφής της 21.7.2011, δεν περιείχε τίποτε παραπάνω από την επαναπαροχή στη χώρα μας των κεφαλαίων των κοινοτικών προγραμμάτων που δεν είχαν απορροφηθεί και είχαν ως εκ τούτου χαθεί.

Σε μια επίσκεψή μου σε μια ορεινή περιφέρεια της χώρας, η περιφερειάρχης με πληροφόρησε ότι τα χρήματα του ΕΣΠΑ για ξενώνες και τουριστικά καταλύματα στην περιοχή είχαν όλα απορροφηθεί. Όμως, αντί για ξενώνες χτίστηκαν βίλες, στις οποίες οι χρηματοδοτούμενοι προσέθεταν ένα ή δύο κενά

δωμάτια, ώστε να δικαιολογηθεί ο χαρακτηρισμός «ξενώνας» κατά τον δήθεν έλεγχο. Το 2012, οι υπάλληλοι της σχετικής διεύθυνσης στο υπουργείο Ανάπτυξης αντικαταστάθηκαν, αφού διαπιστώθηκε ότι ορισμένοι ζητούσαν χρήματα από τους επενδυτές για να προχωρήσουν τις υποθέσεις τους. Το συμπέρασμα είναι απλό. Ακόμη και αν υπάρξουν κεφάλαια, η ανάπτυξη δεν είναι εξασφαλισμένη. Η χώρα δεν πληροί ικανοποιητικά τη δεύτερη κρίσιμη προϋπόθεση της ανάπτυξης, την ποιότητα των θεσμών, δηλαδή την αποτελεσματική οργάνωση του δημόσιου τομέα, την ύπαρξη προσωπικού που έχει την αναγκαία εκπαίδευση και ικανότητα, τον έλεγχο της διαφθοράς και τη λειτουργία του κράτους δικαίου.

Η προσέλκυση επενδυτών σε αναπτυσσόμενες χώρες επιδιώκεται με διαδικασίες που σκοπό έχουν να μειώσουν τους κινδύνους για τον επενδυτή. Μίλησα με πρόσωπα που είχαν επενδύσει ή διερευνήσει επενδύσεις στη χώρα. Οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να συμφωνήσουν με τις κυβερνητικές υπηρεσίες τους φόρους που θα πληρώνει η επιχείρηση για τα επόμενα χρόνια χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο αλλαγών, να ρυθμίσουν με τα συνδικάτα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τις αμοιβές των εργαζομένων που θα προσληφθούν, να διευκρινίσουν τους όρους προστασίας του περιβάλλοντος που θα εφαρμόσουν κ.ο.κ. Πριν προχωρήσουν στην επένδυση, έχουν έτσι μια ολοκληρωμένη εικόνα των υποχρεώσεων και επιβαρύνσεών τους. Τα επεισόδια στη Χαλκιδική δείχνουν τις δυσκολίες του εγχειρήματος.

Πρέπει να καταπολεμήσουμε αποφασιστικά τις αιτίες της υστέρησης μας, τα πλέγματα συμφερόντων που συντηρούν το σύστημα των πελατειακών σχέσεων, τις συντεχνιακές προσόδους και απαιτήσεις, τον υπερτροφικό δημόσιο τομέα, την εκμετάλλευση από τους οικονομικά ισχυρούς

Η απόσταση που μας χωρίζει από το επιθυμητό, φαίνεται και από το παρακάτω παράδειγμα. Προκειμένου να γίνει μια πρόσληψη προσωπικού, απαιτείται τώρα ένα πιστοποιητικό τεχνικού ασφαλείας, που βεβαιώνει την ασφάλεια των χώρων εργασίας. Χωρίς αυτό, πρόσληψη προσωπικού δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί. Τεχνικοί ασφαλείας μπορούν να είναι μηχανικοί αλλά και άλλοι που θα παρακολουθήσουν, αφού καταβάλουν δίδακτρα στον διδάσκοντα μηχανικό, ένα σύντομο σεμινάριο. Την εποχή που θα πρέπει να καταργούνται πιστοποιητικά, διαδικασίες και κόστη για να πραγματοποιηθούν επενδύσεις και να μειωθεί η ανεργία, οι συντεχνίες επιζητούν όλο και νέες ρυθμίσεις για να εξασφαλίσουν προσόδους. Το πελατειακό κράτος ανταποκρίνεται πρόθυμα.

Αποφασιστικό στοιχείο για την πραγματοποίηση επενδύσεων στον ιδιωτικό τομέα είναι η εμπιστοσύνη. Όταν δεν υπάρχει, δεν υλοκλιμάται με διαβεβαιώσεις ότι όλα θα πάνε καλά. Οι πολίτες, για να πιστέψουν ότι δεν διατρέχουν κίνδυνο, θέλουν να δουν συγκεκριμένες ενδείξεις σταθεροποίησης. Οι φόβοι τους για την πορεία της οικονομίας παραμένουν έντονοι, αν κάθε τρεις μήνες η επίσκεψη της τρόικας σηματοδοτεί νέες αμφιβολίες για την εκτέλεση των υποχρεώσεων της χώρας και τη συνέχιση της παροχής των δόσεων του δανείου.

Θα μπορούσε να αναφερθεί κανείς λεπτομερέστερα και στις άλλες προϋποθέσεις της ανάπτυξης, όπως είναι η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου, το επίπεδο της τεχνολογίας ή η λειτουργία των αγορών. Το

Οι φόβοι των πολιτών για την οικονομία θα παραμένουν έντονοι, αν κάθε τρεις μήνες η επίσκεψη της τρόικας σηματοδοτεί νέες αμφιβολίες για την εκτέλεση των υποχρεώσεων της χώρας

συμπέρασμα θα ήταν λίγο ως πολύ το ίδιο. Οι επιδόσεις της χώρας υστερούν. Η ανταγωνιστικότητα είναι χαμηλή. Χρειάζεται χρόνος και προσπάθεια για να βελτιωθούν. Αναγκαία είναι γι' αυτό μια θεμελιωμένη και ρεαλιστική θεώρηση της κατάστασής μας. Οι «άλλοι δρόμοι» που εύκολα μπορούν να εφαρμοστούν, οι προφανείς λύσεις, που αγνοούνται, είναι υπεκφυγές. Πρέπει να καταπολεμήσουμε αποφασιστικά τις αιτίες της υστέρησης μας, τα πλέγματα συμφερόντων που συντηρούν το σύστημα των πελατειακών σχέσεων, τις συντεχνιακές προσόδους και απαιτήσεις, την εξασφάλιση ασύμμετρων παροχών σε σχέση με τις προσφερόμενες υπηρεσίες, τον υπερτροφικό δημόσιο τομέα, την εκμετάλλευση από τους οικονομικά ισχυρούς. Η χώρα πρέπει να ενταχθεί στον σύγχρονο κόσμο για να πραγματοποιήσει μια σταθερή ανάκαμψη με περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη.

* Πρώην πρωθυπουργός